

УДК 930=161.2(043)

DOI: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2020-10-423-439>

NEWS WEB-SITES AS THE SOURCE FOR STUDY OF COUNTERFEITING IN UKRAINE

САЙТИ НОВИН ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ ФАЛЬШИВОМОНЕТНИЦТВА В УКРАЇНІ

САЙТЫ НОВОСТЕЙ КАК ИСТОЧНИК ИЗУЧЕНИЯ ФАЛЬШИВОМОНЕТНИЧЕСТВА В УКРАИНЕ

Олексій Шевчук,

кандидат юридичних наук,
військовослужбовець
Alex2365480@gmail.com
ORCID 0000-0002-2449-6894
Researcher ID: AAE 5861-2019

Oleksiy Shevchuk,

PhD in Law Sciences,
the military serviceman
Alex2365480@gmail.com
ORCID 0000-0002-2449-6894
Researcher ID: AAE 5861-2019

Андрій Бойко-Гагарін,

кандидат історичних наук,
старший зберігач фондів
boiko.gagarin@ukr.net
ORCID 0000-0003-4610-3665
Національний Банк України.
вул. Інститутська, 9, м. Київ,
01601, Україна

Andrii Boiko-Gagarin,

Ph.D. in Historical science,
the senior treasurer
boiko.gagarin@ukr.net
ORCID 0000-0003-4610-3665
National Bank of Ukraine
Instytutska str. 9, Kyiv, 01601,
Ukraine

ABSTRACT

Counterfeiting of money made by criminals with the purpose of making illegal profits and deceiving the population dates back to the appearance of the first coin in human history. Of those under the counterfeiting of money occurs in parallel with the development of monetary affairs. Counterfeiting of Ukrainian money began with the appearance of the first credit notes printed in 1917 in Kyiv. In

modern scientific historiography is paid a quite sporadic attention over the issue of counterfeiting money in independent Ukraine. The main trends and features of counterfeiting money in our time are investigated in this paper by analyzing the reports of counterfeit money or their producers according to the news sites in the Internet. The most popular are reports of the common prototypes of counterfeits, as well as statistics related to the number of detected counterfeits in the country. The information agency's data is often based on official reports of the National Bank of Ukraine or statements by a spokesman of the National Police of Ukraine.

The highest concentration of detection of counterfeit money today is recorded in the Western Ukraine and Odessa region. In the process of state counteraction against counterfeiting, there have been unusual cases: attempts to prove the solvency with gambling money when crossing the state border; making money transfers through the services of a logistics company etc. Users of payment terminals and ATMs have not been protected yet from receiving a counterfeit money.

Technologically, the most counterfeits are made using inkjet printers, the most popular prototypes for counterfeiters are banknotes of 500 hryvnia and 100 US dollars, meanwhile euro and Russian rubles are losing their appeal. Attempts to pay for goods and services with the souvenir money became common in Ukraine. It is noteworthy that among the information sources we have processed any cases about the detection of the counterfeit coins.

Keywords: *WEB-resources, news sites, counterfeiting, fraud, hryvnia, National Bank of Ukraine, Ukrainian national Police.*

Постановка проблеми. У всі часи влада будь-якої держави всіляко намагалась підвищувати ефективність ведення боротьби із фальшивомонетництвом (Коцур; Бойко-Гагарін, 2019: 108-124). Незаконне виготовлення грошей не лише завдавало шкоди добробуту населення, а й підривало довіру платників податків до держави, її фінансової системи. Дослідження історії фальшування грошей в добу

Середньовіччя академіком В. Коцуром віднесено до актуальних напрямків наукових пошуків в системі спеціальних галузей історичної науки (Коцур, 2013: 3-8), що не втрачає значимості в дослідженні вказаного напрямку в незалежній Україні. Вивчення історії фальшування грошей в Україні вимагає залучення широкого комплексу різнопланових джерел (Орлик; Орлик, 2019: 5-27; Бойко-Гагарін, 2019: 55-75), серед яких – сайти новин в мережі Інтернет, що досліджуються в наведеному контексті вперше.

Метою статті є аналіз інформації про фальшиві гроші в Україні, опублікованої на Інтернет-сайтах новин у різних регіонах, з метою виявлення закономірностей та особливостей інформування населення про випадки виявлення фальшивих грошей на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. У різні часи в Україні застосовували дієві методи для попередження розповсюдження фальшивих грошей: в добу Середньовіччя використовували друковані брошури із описами поширених на ринку монет (Бойко-Гагарін, 2017: 19), в імперський період мешканці радились між собою та з особами, які найчастіше мали справу із готівковими коштами (Бойко-Гагарін, 2020-а: 25-32), забезпечували централізоване державне інформування фінансових структур та органів поліції про виявлення фальшивих грошей (Kotsur; Boiko-Gagarin, 2019: 66-77). Також населення могло отримати цінну інформацію про небезпеку, пов'язану із фальшивими грошима, через найпоширеніший на той час інструмент комунікації – газети (Бойко-Гагарін, 2018-а: 132-149). Сьогодні газети як вид інформаційного джерела поступово відходять на другорядний план, перевага надається Інтернет-сторінкам.

Підробка українських грошей почалася із появою в Українській Народній Республіці найпершого кредитового білету в 100 карбованців у 1917 році (Бойко-Гагарін, Родіонова, 2018: 22-25) та популярних пізніше розмінних марок шагів (Орлик, Бойко-Гагарін, 2017: 143-164), а продовжилася в

незалежній Україні підrobкою купонів, карбованців багаторазового використання, та українських карбованців 1991-1994 років, гривень, а також іноземної валюти (Бойко-Гагарін, Шевчук, 2019: 91-94). Винятком не стали навіть інвестиційні та комеморативні монети Національного Банку України (Бойко-Гагарін, 2018-b: 4-5).

Ми повністю підтримуємо висновки професора В. Орлика про вагоме значення та високий інформаційний потенціал Інтернет-джерел (Орлик, 2013: 129-133), які дозволяють також вводити в науковий обіг раніше не відомі різновиди давніх монет за матеріалами повідомлень на платформах для спілкування колекціонерів та любителів старовини (Нечитайло, 2019), з використанням відомостей електронних архівів нумізматичних аукціонів (Бойко-Гагарін, 2020-b: 195-205). Офіційна сторінка Національного Банку України має вагомий інформаційний потенціал у вивченні сучасного стану грошового обігу в Україні (Шевчук, 2019: 320-335), на дані цієї сторінки нерідко посилаються портали новин, повідомляючи про фальшивомонетництво. Наприклад, редакція інформаційного порталу «Точка Доступу» поширює дані НБУ про відсоткові співвідношення номіналів виявлених підроблених грошей у національній валюті, вказуючи на лідерство (61%) серед вилучених підробок фальшивих грошей банкнот 500 гривень зразка 2006 року, а також наводить динаміку зростання та зменшення кількості виявлених підробок за номіналами. В публікації також подано дані про частку фальшивих банкнот у відношенні до загальної кількості готівки на рівні 0,00036% (тобто на 1 мільйон банкнот припадає 3,6 шт. фальшивих), наведене порівняння вітчизняної статистики виявлення фальшивих грошей із даними країн ЄС та США, що дозволяє констатувати наявність в Україні значно нижчого показника (Нацбанк оприлюднив вражаючі дані про фальшиві гроші в Україні, 2018).

Інформація прес-служби НБУ про те, що найчастіше з-поміж підробок трапляються банкноти номіналом саме 500

гривень, поширюється також іншими порталами новин – 16 березня 2018 року про це повідомляє львівський портал 0372.ua, підкреслюючи при цьому факт виготовлення підробок із застосуванням копіювальної та комп'ютерної техніки, а зокрема й лазерних та струменевих принтерів, а відтак значно менша частка підробок виготовлена типографським поліграфічним способом. Автори допису на порталі також припускають, що громадяни – жертви отримання фальшивих грошей – рідко звертаються в поліцію із заявами про злочин (В Україні найчастіше підробляють саме найвищий номінал – 500 гривень, 2018).

Список «лідерів» серед прототипів фальшування іноземних банкнот популярний портал «Ліга. Фінанси» наводить в повідомленні на своєму сайті від 27 квітня 2018 року (Топ-5 валютних фальшивок, 2018). У виданні констатують тенденцію зміни орієнтирів фальшивомонетників, які поступово переходять з фальшування американського долара, виявляючи підвищений інтерес до гривні, натомість різко зникає зацікавленість у фальшуванні євро та російських рублів. Інформатор вважає найпопулярнішою для фальшування банкнотою саме американські 100 доларів, далі за рівнем популярності – 200 та 50 євро, найменшою є кількість підробок дороговартісних банкнот – 5000 російських рублів та 100 євро.

Засоби масової інформації також посилаються на дані й інших достовірних джерел, зокрема, 18 лютого 2018 року портал «Народна Правда» цитує інтерв'ю газети «Сьогодні» з речницею Департаменту захисту економіки Національної поліції України – Наталією Калиновською, яка зазначає, що фальшиві банкноти найвищого номіналу із банкнотного ряду в 500, 200 та 100 гривень наразі можна отримати навіть в банкоматах, технічне обладнання яких часто неспроможне виявити підроблені банкноти, оскільки їх виявлення можливе лише за умови огляду експертом в оснащеній спеціальній лабораторії. Речниця також згадала про часті випадки шахрайства та обману із використанням сувенірних грошей, які

зловмисники намагаються видати за справжні, а також назвала регіони найбільшого поширення підробок – Західні області України (Україну заповнили фальшиві гроші, 2018).

Дійсно, матеріали сайтів багатьох інших інформаційних агенств містять свідчення про виявлення фальшивих грошей на Заході України. Так, портал 24tv.ua цитує повідомлення начальника відділу протидії злочинам у фінансовій, банківській сферах та зовнішньоекономічній діяльності Департаменту захисту економіки Національної поліції України Руслана Стрембіцького, який назвав області найчастішого виявлення підробок, серед яких Одеська, Закарпатська, Львівська та Волинська. Службовець також коротко окреслив основні відмінні риси фальшивих банкнот: відсутність частини водяних знаків, невідповідність фактури паперу та різниця відчуттів при дотику (У поліції розповіли, у яких областях України найчастіше виявляють підроблені гроші, 2018).

10 травня 2018 року «ЗІК» повідомляє про зафіксований випадок збуту фальшивомонетником підроблених банкнот у платіжні термінали у Яворівському районі Львівщини (На Львівщині чоловік збував фальшиві гроші через платіжні термінали, 2018).

Спроба збуту фальшивих грошей була зафіксована прикордонниками на державному кордоні України із Польщею. Інформаційний портал «vlasno.info» інформує, що 7 лютого 2018 року о 8:50 троє громадян України під час перетину кордону у пункті пропуску Щегині-Медика пред'явили польським прикордонникам купюри із настільної гри з метою доказу своєї платоспроможності, як це часто вимагається при перетині кордону країн Шенгенської зони. За пред'явлення ігрових грошей, подібних до 50, 100 та 500 євро, винні понесли покарання у вигляді 4 місяців позбавлення волі із заборонаю в'їзду на територію Польщі на невідомий термін (Українці підсунули польським прикордонникам фальшиві купюри, 2018).

13 лютого 2018 року інформаційний портал «Uzhorod.net.ua» повідомляє про масове виявлення фальшивих гривень в банкоматах, що перетворює Закарпатську область у лідируючу за кількістю випадків виявлення фальшивих грошей (На Закарпатті почастишали виявлення фальшивих грошей у банкоматах, 2018). Популярність на шпальтах одразу декількох порталів новин Закарпаття здобув мешканець Волині, який намагався збути фальшиві гроші в Мукачеві. Правоохоронцям стало відомо, що у лютому 2018 року двоє мешканців міста Ківерці Волинської області збувають у різних обмінних пунктах міста фальшиві швейцарські франки (Волинянин у Мукачеві обмінював фальшиві гроші, 2018), виготовлені за допомогою струменевого принтера, загальна сума збитків оцінена в 156 тисяч гривень (У Мукачеві чоловік з Волині намагався збути підроблені гроші, 2018).

Якщо приїжджих збувальників (мовою слідчих – «гастролерів»), мешканців Волині, затримано на Закарпатті, то на території Волині стали відомими збувальники підробок із Дніпропетровщини (На Волині судили фальшивомонетників із Дніпропетровщини, 2018), які збували фальшиві 500-гривневі банкноти на автомобільних заправках у Любомльському районі області, під час затримання мали із собою 12500 фальшивих гривень зазначеними банкнотами. Затримані отримали покарання у вигляді позбавлення волі строком на 7 років 6 місяців для раніше судимого ініціатора збуту та строком на 6 років для його напарника (На Волині засудили фальшивомонетників, 2018). Жертвою збуту фальшивих грошей став депутат селищної ради с. Іваничі, Роман Чипинюк, який отримав фальшиві 100 гривень переказом в логістичній компанії «Нова Пошта» (Волинському депутату на «Новій Пошті» дали грошовий переказ із фальшивою банкнотою, 2018).

Фігуруванням у справах значних сум підроблених грошей та досить великих партій фальшивих банкнот характеризується діяльність фальшивомонетників української столиці. 30 січня

2018 року у Києві службою безпеки ПриватБанку затримано чоловіка, який намагався внести в касу банку 300.000 фальшивих гривень у розрахунок за придбаний автомобіль. Керівником служби безпеки ПриватБанку Сергієм Болотиним зазначено, що отримані клієнтом банку при обміні у нелегального мініяйли паперові вироби (11000 доларів США) скоріше є сувенірними грошима, тому збувальнику загрожує звинувачення лише у шахрайстві (У Києві служба безпеки ПриватБанку вилучила велику партію фальшивої гривні, 2018). Із більшим розмахом намагався діяти 25-річний киянин, який, домовившись із власником обмінного пункту через Інтернет, намагався збути 11000 фальшивих доларів США, запакувавши їх в упаковку, подібну до банківської, причому частина грошей була справжньою (Мешканець Кисва намагався здати в обміннику 11 тис. фальшивих доларів, 2018).

Висновки. Проблема підробки грошей відома людству з моменту виникнення перших грошей, аналогічно і в Україні – підробка паперових грошових знаків відома ще з часів появи найперших українських кредитових білетів. Серед джерел, які можуть бути ефективно застосовані в процесі вивчення процесів фальшування грошей в сучасній Україні, вперше проаналізовано та використано публікації сайтів новин в мережі Інтернет. Проаналізувавши матеріали публікацій новин, ми встановили, що найбільшій популярності набувають повідомлення про поширені прототипи підробок, а також статистичні дані про кількість виявлених фальсифікатів. В якості джерела інформації агенства новин найчастіше спираються на офіційні повідомлення Національного Банку України, заяви речника Національної поліції України.

Регіонами найбільшої концентрації виявлення фальшивих грошей сьогодні є Західна Україна та Одещина. В процесі затримання осіб, які займаються виготовленням та розповсюдженням фальшивих грошей, зафіксовано і нестандартні випадки: спроби підтвердити ігровими грошима свою платоспроможність під час перетину кордону, оформлення

грошових переказів через сервіси логістичної компанії. Незахищеними від отримання фальшивих грошей стали також користувачі банківського готівкового обладнання – платіжних терміналів та банкоматів.

Більшість підробок виготовлено за допомогою струменевих принтерів, найбільш популярними прототипами для фальшивомонетників є банкноти номіналом 500 гривень та 100 доларів США, на Закарпатті зафіксований випадок спроби збуту швейцарських франків, натомість євро та російські рублі зустрічають привабливість для зловмисників.

Значного поширення в Україні набуває такий вид шахрайства, як спроби розрахунку сувенірними грошима. Показово, що серед опрацьованих нами інформаційних джерел не зафіксовано випадків виявлення в Україні фальшивих монет.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Інтернет-ресурси

1. В Україні найчастіше підробляють саме найвищий номінал – 500 гривень. Суспільство. 16 березня 2018 року. URL: <https://www.0372.ua/news/1982976>.
2. Волинському депутату на «Новій Пошті» дали грошовий переказ із фальшивою банкнотою. URL: <https://cutt.ly/qhZvSS8>
3. Волинянин у Мукачеві обмінював фальшиві гроші. URL: <https://cutt.ly/UhZvD62>.
4. Мешканець Києва намагався здати в обміннику 11 тис. фальшивих доларів. URL: <https://cutt.ly/YhZvG0g>.
5. На Волині засудили фальшивомонетників. URL: <https://cutt.ly/VhZvJqM>
6. На Волині судили фальшивомонетників із Дніпропетровщини. URL: <https://cutt.ly/mhZvKpJ>.
7. На Закарпатті почастишали виявлення фальшивих грошей у банкоматах. URL: <http://uzhgorod.net.ua/news/121273>.
8. На Львівщині чоловік збував фальшиві гроші через платіжні термінали. URL: <https://cutt.ly/KhZvZuX>.

9. Нацбанк оприлюднив вражаючі дані про фальшиві гроші в Україні (ІНФОГРАФІКА). Точка доступу. 5 березня 2018 року. URL: <https://cutt.ly/0hZvXkJ>.

10. Топ-5 валютних фальшивок. Какие банкноты подделывают чаще всего. Лига. Финансы. URL: <https://cutt.ly/1hZvX8V>.

11. У Києві служба безпеки ПриватБанку вилучила велику партію фальшивої гривні. URL: <https://cutt.ly/1hZvVTU>.

12. У Мукачеві чоловік з Волині намагався збути підроблені гроші. URL: <https://cutt.ly/khZvBjn>.

13. У поліції розповіли, у яких областях України найчастіше виявляють підроблені гроші. URL: <https://cutt.ly/FhZvNne>.

14. Україну заповнили фальшиві гроші. Народна правда. URL: <https://cutt.ly/1hZvMAF>.

15. Українці підсунули польським прикордонникам фальшиві купюри. URL: <https://cutt.ly/uhZv0Hr>.

Література

16. Kotsur V., Boiko-Gagarin A. Napoleon russian forged assignations in Naddnpiarianshchyna (over Dnipro land). East European historical bulletin. Issue 11. Drohobych, 2019. P. 66-77. DOI: 10.24919/2519-058x.11.170701.

17. Бойко-Гагарин А.С. Фальшивомонетничество в Центральной и Восточной Европе в эпоху Средневековья и раннего Нового времени. Киев: Украинская конфедерация журналистов, 2017. 560 с.

18. Бойко-Гагарин А., Родіонова О. Тогочасні підробки 100 карбованців 1917 року у колекції НМІУ. Нумізматика і фалеристика. № 3. Київ, 2018. С. 22-25.

19. Бойко-Гагарин А., Шевчук О. Фальшиві банкноти на грошовому ринку України (1990-2000 рр.). Тези доповідей. XIII міжнародна наукова конференція. Історія торгівлі, податків і мита. м. Дніпро, 24-25 жовтня 2019 р. Київ: Інститут історії України, 2019. С. 91-94.

20. Бойко-Гагарін А.С. Газетна періодика як джерело вивчення процесів фальшування монет та банкнот в кінці XIX – початку XX століття. Український нумізматичний щорічник. № 2. Переяслав-Хмельницький, 2018. С. 132-149. DOI: 10.31470/2616-6275-2018-2.

21. Бойко-Гагарін А.С. Репліки інвестиційних монет України – потреба колекційного ринку чи фальшивомонетництво? Нумізматика і фалеристика. № 4. Київ, 2018. С. 4-5.

22. Бойко-Гагарін А.С. Самостійна перевірка справжності грошей населенням України у XIX – поч. XX ст. Часопис української історії. Вип. 42. Київ, 2020. С. 25-32. DOI: 10.17721/2522-4111.2020.42.3.

23. Бойко-Гагарін А.С. Точасні підробки монет та банкнот Російської імперії у продажах на нумізматичних аукціонах. *Studia I Materialy «Forum Numizmatyczne»*. № 4. Białystok, 2020. S. 195-205.

24. Бойко-Гагарін А.С. Характеристика джерел вивчення фальшивих монет та банкнот в грошовому обігу України в імперську добу (1795-1917). Соціум. Документ. Комунікація. № 8. Серія: Історичні науки. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М. 2019. С. 55-75. DOI: 10.31470/2518-7600-2019-8-55-75.

25. Коцур В.П. Актуальні напрямки та організаційні засади сучасних досліджень середньовічної нумізматика в Україні. Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей. Вип. 33. Переяслав-Хмельницький, 2013. С. 3-8.

26. Коцур В.П., Бойко-Гагарін А.С. Державна політика протидії фальшивомонетництву в Російській імперії у кін. XIX – поч. XX ст. *Universum Historiae et Archeologiae*. Vol. 2 (27). Issue 2. Дніпро, 2019. С. 108-124. DOI: 10.15421/26190208.

27. Нечитайло В. Грошовий обіг на території Гетьманщини (1648-1764 рр.). Автореф. дис....канд. іст. наук: 07.00.06. Переяслав-Хмельницький, 2019. 15 с.

28. Орлик В.М. Інформаційний потенціал WEB-ресурсів у нумізматичних дослідженнях (на прикладі монет держав Хрестоносців). Матеріали наукової конференції з міжнародною участю. Архівознавчі та джерелознавчі галузі знань: проблеми взаємодії на сучасному етапі. 14 березня 2013 р. Київ, 2013. С. 129-133.

29. Орлик В.М., Орлик С.В. Теоретико-методологічні та джерелознавчі проблеми економічної історії України. Універсум історії та археології. 2019. Том. 2 (27). Вип 2. Дніпро. С. 5-27.

30. Орлик С.В., Бойко-Гагарін А.С. Фальшивомонетництво в Україні в роки Першої світової війни. Український нумізматичний щорічник. Переяслав-Хмельницький, 2017. № 1. С. 143-164.

31. Шевчук О. Інформаційні можливості сайту Національного Банку України в дослідженні проблем історії грошового обігу в Україні. Соціум. Документ. Комунікація. № 8. Серія: Історичні науки. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М. 2019. С. 320-335. DOI: 10.31470/2518-7600-2019-8-320-335

REFERENCES

1. Boiko-Naharin, A. & Rodionova, O. (2018) *Tohochasni pidrobky 100 karbovantsiv 1917 roku u kolektsii NMIU*. [Old forgeries of the 100 Ukrainian karbovanets of 1917 in the NMUH collection]. *Numizmatyka i falerystyka*. 3. 22-25 [in Ukrainian].
2. Boiko-Naharin, A. & Shevchuk, O. (2019). *Falshyvi banknoty na hroshovomu rynku Ukrainy (1990–2000 rr.)*. [Counterfeit banknotes on the money market of Ukraine (1990-2000)]. Abstract of papers. *XIII mizhnarodna naukova konferentsiia. Istoriiia torhivli, podatkov i myta*. [XIII International Scientific Conference. History of trade, taxes and duties]. 91-94 [in Ukrainian].
3. Boiko-Naharin, A. S. (2018) *Hazetna periodyky yak dzherelo vyychennia protsesiv falshuvannia monet ta banknot v kintsy XIX – pochatku XX stolittia*. [The newspapers periodicals as the source of

study of the process of counterfeiting coins and banknotes during the late XIX – the early XX centuries]. *Ukrainskyi numizmatychnyi shchorichnyk*. 2. 132-149 [in Ukrainian].

4. Boiko-Haharin, A. S. (2018). *Repliki investytsiinykh monet Ukrainy – potreba kolektsiinoho rynku chy falshyvomonetnytstvo?* [Replicas of investment coins of Ukraine – the need of the collection market or counterfeiting?]. *Numizmatyka i falerystyka* [Numismatics and faleristics]. (4). 4-5 [in Ukrainian].

5. Boiko-Haharin, A. S. (2019) *Kharakterystyka dzherel vyvchennia falshyvykh monet ta banknot v hroshovomu obihu Ukrainy v impersku dobu (1795-1917)*. [The characteristics of the sources of study of the counterfeit coins and banknotes in the monetary circulation of Ukraine during the imperial era (1795-1917)]. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia. Seriia: Istorychni nauky*. 8. 55-75. DOI: 10.31470/2518-7600-2019-8-55-75 [in Ukrainian].

6. Boiko-Haharin, A. S. (2020). *Samostiina perevirka spravzhnosti hroshei naselenniam Ukrainy u XIX – poch. XX st.* [Self verification of the authenticity of money by the population of Ukraine in the XIX – beginning XX cent.]. *Chasopys ukrainskoi istorii*. [Journal of Ukrainian history]. (42). 25-32. DOI: 10.17721/2522-4111.2020.42.3.

7. Boiko-Haharin, A. S. (2020). *Tohochasni pidrobky monet ta banknot Rosiiskoi imperii u prodazhakh na numizmatychnykh auktsionakh*. [The counterfeits of coins and banknotes of the Russian empire in the numismatic auctions sale]. Abstract of papers: *Forum Numizmatyczne, Pieniadz I Mennice*. 4. 195-205 [in Polish].

8. Bojko-Gagarin, A. S. (2017) *Fal'shivomonetnichestvo v Central'noj i Vostochnoj Evrope v jepohu Srednevekov'ja i rannego Novogo vremeni* [The coin counterfeiting in Central and Eastern Europe in the Middle age and early Modern time]. Kiev: *Ukrainskaja konfederacija zhurnalistov* [in Russian].

9. Kotsur, V. P. & Boiko-Gagarin, A. S. (2019) Napoleon russian forged assignations in Naddniprianshchyna (over Dnipro land). *East European historical bulletin*. (11). 66-77. DOI: 10.24919/2519-058x.11.170701 [in English].

10. Kotsur, V. P. & Boiko-Haharin, A. S. (2019). *Derzhavna polityka protydyi falshyvomonetnytstvu v Rosiiskii imperii u kin. XIX – poch. XX st.* [State policy against counterfeiting in the Russian Empire in the late XIX – the early XX century]. *Universum Historiae et Archeologiae*. 2 (27). Ed. 2. 108-124. DOI: 10.15421/26190208 [in Ukrainian].
11. Kotsur, V. P. (2013). *Aktualni napriamy ta orhanizatsiini zasady suchasnykh doslidzhen serednovichnoi numizmatyky v Ukraini*. [Current trends and organizational principles of modern studies of medieval numismatics in Ukraine]. *Naukovi zapysky z ukrainskoi istorii* [The scientific notes of the Ukrainian history]. (33). 3-8 [in Ukrainian].
12. Nechytailo, V.V. (2019). *Hroshovyi obih na terytorii Hetmanshchyny (1648-1764 rr.)*. [Money circulation in the territory of the Hetman State (1648-1764)]. (*Extended abstract of Candidate's thesis*). 15 [in Ukrainian].
13. Orlyk, S. V. & Boiko-Haharin, A. S. (2017) *Falshyvomonetnytstvo v Ukraini v roky Pershoi svitovoi viiny* [Money counterfeiting in Ukraine during the WWI]. *Ukrainskyi numizmatychnyi shchorichnyk* [The Ukrainian Numismatic Annual]. (1). 143-164 [in Ukrainian].
14. Orlyk, V. M. & Orlyk, S. V. (2019) *Teoretyko-metodolohichni ta dzhereloznavchi problemy ekonomichnoi istorii Ukrainy*. [Theoretical-methodological and source problems of economic history of Ukraine]. *Universum istorii ta arkheolohii*. [Universum of history and archeology]. Vol. 2 (27). Ed. 2. Dnipro. 5-27 [in Ukrainian].
15. Orlyk, V. M. (2013). *Informatsiyni potentsial WEB-resursiv u numizmatychnykh doslidzhenniakh (na prykladi monet derzhav Khrestonostsiv)* [The informational potential of the WEB-resources (on example of coins of the Crusader States)]. *Arkhivoznavchi ta dzhereloznavchi haluzi znan: problemy vzaiemodii na suchasnomu etapi* [Archival and source knowledge sciences: problems of interaction at the present stage]. 129-133 [in Ukrainian].

16. Shevchuk, O. (2019). *Informatsiini mozhlyvosti сайту Natsionalnoho Banku Ukrainy v doslidzhenni problem istorii hroshovoho obihu v Ukraini*. [Informational possibilities of the National Bank of Ukraine Web-site in research of the history problems of monetary circulation in Ukraine]. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia*. [Society. Document. Communication]. (8). 320-335. DOI: 10.31470/2518-7600-2019-8-320-335 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Підробки грошей, виготовлені злочинцями з метою отримання незаконного прибутку та обману населення, виникли з часів появи найпершої монети в історії людства. З тих під фальшування грошей відбувається паралельно із розвитком грошової справи. Фальшування власне українських грошей розпочалось ще з часів появи найперших кредитових білетів, друкованих 1917 року в Києві. У сучасній науковій історіографії питанню фальшування грошей в незалежній Україні приділено увагу досить спорадично. Основні тенденції та особливості фальшування грошей в наш час у цій роботі досліджено шляхом аналізу повідомлень про виявлення підроблених грошей чи їх виробників за даними сайтів новин в мережі Інтернет. Найбільшій популярності набувають повідомлення про особливо поширені прототипи підробок, а також статистичні дані, пов'язані із кількістю виявлених в країні фальсифікатів. Інформаційні агентства найчастіше спираються на офіційні повідомлення Національного Банку України або заяви речника Національної поліції України.

Найбільша концентрація виявлення фальшивих грошей була зафіксована у Західних регіонах України та в Одеській області. У процесі державної протидії фальшивомонетництву відзначено нестандартні випадки: спроби підтвердити ігровими грошима свою платоспроможність під час перетину кордону, оформлення грошових переказів через сервіси логістичної компанії. Незахищеними від отримання фальшивих грошей стали користувачі платіжних терміналів та банкоматів.

Технологічно більшість підробок виготовлена за допомогою струменевих принтерів, найбільш популярними прототипами для фальшивомонетників є банкноти номіналом 500 гривень та 100 доларів США, причому євро та російські рублі втрачають свою привабливість. Поширеними в Україні є спроби розрахунку сувенірними грошима. Показово, що в опрацьованих нами інформаційних джерелах не зафіксовано випадків виявлення фальшивих монет.

Ключові слова: WEB-ресурси, сайти новин, підробка грошей, фальшивомонетництво, гривня, Національний Банк України, Національна поліція України.

АННОТАЦІЯ

Подделки денег, изготовленные преступниками с целью получения незаконной прибыли и обмана населения, возникли со времен появления самой первой монеты в истории человечества. С тех пор под фальсификации денег происходит параллельно с развитием денежного дела. Подделка украинских денег началась уже с появлением первых кредитных билетов, напечатанных в 1917 году в Киеве. В современной научной историографии проблеме фальсификации денег в независимой Украине уделяется довольно мало внимания. Основные тенденции и особенности фальсификации денег в наше время исследованы в этой статье путем анализа сообщений сайтов новостей в Интернете. Наиболее популярными являются отчеты о прототипах подделок, а также статистика, связанная с количеством обнаруженных подделок в стране. Свои данные информагентства часто основывают на официальных отчетах Национального банка Украины, либо же заявлениях представителя Национальной полиции Украины.

Наибольшая концентрация выявления фальшивых денег сегодня зафиксирована в Западной Украине и Одесской области. В процессе государственного противодействия фальшивомонетничеству наблюдались и необычные случаи:

попытки доказать свою платежеспособность игровыми деньгами при пересечении государственной границы, а также осуществление денежных переводов через услуги логистической компании и т.п. Пользователи платежных терминалов и банкоматов теперь уже не защищены от получения фальшивых денег.

Технологически больше всего подделок производится при помощи струйных принтеров, наиболее популярными прототипами для фальсификаторов являются банкноты номиналом 500 гривен и 100 долларов США, а евро и российские рубли теряют свою привлекательность. Попытки оплатить товары и услуги сувенирными деньгами в Украине стали весьма частым явлением. Примечательно, что среди источников информации нами не обнаружено сведений о выявлении поддельных монет.

Ключевые слова: WEB-ресурсы, сайты новостей, подделка денег, фальшивомонетничество, гривна, Национальный Банк Украины, Национальная полиция Украины.

УДК 314/316:321.7]:329.733

DOI: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2020-10-440-466>

**CIVIL CONTEXT OF UKRAINIAN SOCIETY
CONSOLIDATION**

**ГРОМАДЯНСЬКИЙ КОНТЕКСТ КОНСОЛІДАЦІЇ
УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ**

**ГРАЖДАНСКИЙ КОНТЕКСТ КОНСОЛИДАЦИИ
УКРАИНСКОГО СОЦИУМА**

Людмила Шимченко,

кандидат філософських наук,
доцент кафедри
документознавства та
методики навчання

ShymchenkoL@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2165-1377

ДВНЗ «Переяслав-

Хмельницький ДПУ імені

Григорія Сковороди», вул.

Сухомлинського, 30, м.

Переяслав-Хмельницький,

Київська обл., Україна, 08401

Ljudmila Shimchenko,

Candidate of Philosophical
Science, Associate Professor of
Document Sciences and
Teaching Methodology

Department

ShymchenkoL@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2165-1377

SHEE «Pereaslav-Khmelnyskyi

Hryhorii Skovoroda State

Pedagogical Universitu», 30,

Sukhomlynskyi Street,

Pereaslav-Khmelnyskyi, Kyiv

region, Ukraine, 08400

ABSTRACT

The world community as societies of every country of the world need consolidation for resistance to those threats that directly affect the basis of entity – life, health, procreation, security, property, well-being. Not only COVID-19 can be referred to such threats, the confrontation in a struggle for world leadership, but also a number of local wars which scale has increased over millennia and have a tend to increase. Six years of military actions,